

Datum
2021-05-03
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2021-2619

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Nämndinitiativ - Långsiktigt stöd för Malmös kvinnojourer, STK-2021-80

Arbetsmarknads- och socialnämnden lämnar följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i att det finns behov av att långsiktigt stärka kvinnojourernas viktiga arbete men menar att det utifrån gällande lagstiftning inte är möjligt avseende skyddat boende. Däremot menar nämnden att det finns anledning att stärka kvinnojourernas öppna verksamhet under förutsättning att medel kan erhållas över flera år och fördelas utifrån identifierade behov på området.

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i att det finns ett behov av att stärka arbetet för att bryta våldsmönstret hos förövare som utövar våld i nära relationer. Det pågår inom nämnden ett utvecklingsarbete på området. Nämnden bedömer att förstärkningar är nödvändiga, i synnerhet som ett förslag om ett lagstadgat ansvar för kommunerna kommer att behandlas i riksdagen under 2021.

Sammantaget menar nämnden att eventuella satsningar på området bör beaktas inom ordinarie budgetberedning, vilket skapar bättre förutsättningar för planering och långsiktighet så väl för nämndens egna verksamheter som för stadens kvinnojourer.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser båda nämndsinitiativens yrkanden vara besvarade med det som framkommer av yttrandet.

Yttrande

Yrkande om att utöka stödet för kvinnojourernas arbete med skyddsinsatser

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i att det finns behov av att långsiktigt stärka de idéburna kvinnojourernas viktiga arbete men menar att det utifrån gällande lagstiftningen inte är möjligt avseende skyddat boende. Upphandlingsmyndigheten har tagit fram en vägledning till Sveriges kommuner *Vägledning om kommuners finansiering eller anskaffning av skyddat boende*. Efter en prejudicerande dom i högsta förvaltningsdomstolen, målnummer 1365–19, fastställer Upphandlingsmyndigheten att skyddat boende ska upphandlas. Tidigare beviljade

arbetsmarknads- och socialnämnden ett bidrag för skyddsinsatser till kvinnojourerna. I ärendet *ASN 2019–9508* slog nämnden fast att bidrag inte längre ska användas för att finansiera skyddat boende, då det regleras genom ett avtalsförhållande och därmed inte kan finansieras av offentliga bidrag. Istället förstärktes det organisationsbidrag som nämnden beviljar till kvinnojouurer för deras öppna verksamhet med motsvarande summa.

Antalet placeringar som görs av socialtjänsten i Malmö på kvinnojourerna i Malmö har minskat. Under 2020 placerades 10 vuxna på en ideell Malmöjour jämfört med 13 under 2019 och 33 under 2018. Minskningen beror huvudsakligen på att hotbilden ofta medför att de våldsutsatta behöver placeras utanför Malmö.

Flera som först placeras på Malmöjourerna flyttas också efter en fördjupad riskbedömning vidare utanför Malmö. När hot- och riskbedömningen visar att kvinnan kan vara kvar i Malmö erbjuder nämnden i första hand plats på kommunens egna skyddade boenden som har personal dygnet runt och kan ge ett omfattande stöd och skydd till både kvinnor och barn. Drygt 100 vuxna kvinnor placerades på de kommunala skyddade boendena 2020.

Utbudet av privata boenden har ökat betydligt. Ett skäl för att placera på privata boenden är att flera har ett etablerat samarbete med hyresvärdar som leder till att kvinnorna snabbare kan komma till eget boende och att de ofta själva kommer och hämtar kvinnan.

Kvinnojourernas riksförbund Roks och Unizon har tidigare fört fram att LOU innebär en risk för kvinnojourerörelsen, att ideella föreningar riskerar att konkurreras ut av privata företag som erbjuder skyddat boende. I den statliga offentliga utredningen *Idéburen välfärd* SOU 2019:56 föreslås en förändring i LOU som gör det möjligt att reservera kontrakt till idéburna organisationer.

Förslaget har nyligen varit på remiss och riksdagen förväntas ta ställning i till förslaget under 2021. Arbetsmarknads- och socialnämnden har inlett en upphandlingsprocess rörande skyddat boende i vilken det kommer att beaktas hur idéburna organisationer kan delta.

Arbetsmarknads- och socialnämndens uppfattning är att alla våldsutsatta som bedöms ha behov av skyddat boende kan erbjudas en placering. Att en jour eller boende tillfälligt har fullt innebär inte att alla är fullbelagda, det finns andra lediga platser att tillgå.

Enligt vad arbetsmarknads- och socialnämnden erfarit är den minskade efterfrågan på platser den huvudsakliga anledningen till att Malmö kvinnojour under sommaren 2020 minskade ner på antalet platser. Jourerna har också anpassat sig till restriktionerna under pandemin och inte kunnat ta emot lika många som vanligt, vilket medfört visst inkomstbortfall.

Kvinnojourerna i Malmö tar emot placeringar från flera kommuner och erhåller ersättning från respektive hemkommun per placering. En risk för jourernas ekonomi är om platser står tomma, då behöver jourerna betala löpande kostnader såsom hyra och lön till personal utan att få intäkter. Kvinnojourerna har framfört att ett hinder för dem att få placeringar från kommuner utanför Malmö är svårigheten att få hyresvärdar att godkänna kvinnor som placeras av andra kommuner som hyresgäster. Kvinnorna är inte aktuella hos socialtjänsten i Malmö och får därför inte hyresintyg från arbetsmarknads- och socialnämnden och hemkommunen kan inte garantera hyrorna efter att kvinnan fått en bostad i Malmö. Nämnden menar att

ett ytterligare sätt för kommunen att stödja kvinnojourerna långsiktigt vore att hjälpa dem i kontakten med hyresvärdarna.

Kvinnjourerna i Malmö är viktiga aktörer i att stödja och skydda våldsutsatta kvinnor. Arbetsmarknads- och socialnämnden menar att det finns skäl att stärka stödet och långsiktigheten för de lokala kvinnojourernas öppna verksamhet som inte avser skyddat boende. En stor del av kvinnojourernas insatser består av utåtriktat förebyggande arbete med föreläsningar, workshops i skolor och andra informationsinsatser för att motverka våld. De ger rådgivning och samtal till kvinnor både före, under och efter skyddat boende. Jourerna ger även stöd i kontakten med myndigheter och andra organisationer.

Kvinnjourerna i Malmö rapporterar att antalet kontakter och samtal i öppenvården ökade kraftigt under 2020. Flera jourer har startat en chattfunktion och de har också utökat sina mottagningstider. Chatten har främst använts av unga. Kontakterna har förutom våld också handlat om psykisk ohälsa. Ökningen har fortsatt under våren 2021. Såväl arbetsmarknads- och socialnämnden som kvinnojourerna bedömer att behovet av insatser för både vuxna och barn kan komma att öka när samhället öppnar upp och när distansundervisningen i skolan upphör. När fler människor får ökade möjligheter till sociala kontakter kommer fler kunna och våga berätta.

Av nämndinitiativet framgår inte under vilken tidsperiod medlen ska kunna användas. Om yrkandet avser en årlig förstärkning utöver nuvarande organisationsbidrag om drygt 3 miljoner kommer kvinnojourerna sammantaget att erhålla cirka 12 miljoner i kommunala bidrag och cirka 7 miljoner i statliga medel, sammanlagt 19 miljoner i offentliga bidrag beroende på de statliga satsningarna. Detta innebär en delvis förändrad inriktning av kommunens arbete mot våldet genom att en större andel av stödet till våldsutsatta kvinnor i öppen verksamhet kommer att bedrivas av frivilliga organisationer än av kommunen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden menar att en förutsättning för att ett utökad stöd till kvinnojourerna ska bli långsiktigt är att medel kan erhållas över flera år, samt att medlen kan fördelas utifrån identifierade behov på området.

Nämnden menar att en eventuell förstärkning med fördel beaktas i den ordinarie budgetberedning för 2022. Det skapar enligt nämnden bättre förutsättningar för en långsiktig planering och möjlighet till dialog mellan nämndens verksamheter och kvinnojourerna om hur medlen kan användas för att möta lokala behov och komplettera socialtjänstens verksamheter.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser nämndinitiativet yrkande *Att kommunstyrelsen från anslag till förfogande överför 9 000 000 kronor till arbetsmarknads- och socialnämnden för att utöka stödet för kvinnojourernas arbete med skyddsinsatser*, vara besvarat med det som framkommer av yttrandet.

Yrkande om att bryta våldsmönstret hos förövare som utövar våld i nära relationer

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i enlighet med nämndinitiativet att arbetet med våldsutövare behöver förstärkas. Enligt nuvarande lagstiftning har kommunen skyldighet att erbjuda stöd och skydd till personer som utsätts för våld men inte samma lagstadgade skyldighet att erbjuda stöd till våldsutövare.

21-03-29 lade regeringen fram *Förebyggande av våld i nära relationer*, Prop. 2020/21:163, till riksdagen som bland annat föreslår att det i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas en bestämmelse om att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

För 2021 har det generella statsbidraget till kommunerna tillförts 30 miljoner kronor och från och med år 2022 tillförs kommunerna årligen 60 miljoner kronor för att kunna utföra denna uppgift. Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft 1 augusti 2021.

Malmö stads samtalsmottagning erbjuder stöd till våldsutsatta, deras barn och till personer som använt våld mot en närstående oberoende av könsidentitet. Medan antalet våldsutsatta som söker hjälp ökar över tid så har antalet personer som söker hjälp för att de använder våld i princip varit konstant. Det är positivt att fler utsatta söker hjälp, men det har medfört att det blivit väntetider i verksamheten. Ett första rådgivande samtal och bedömning kan ske snabbt, men att påbörja behandlingen mot ett våldsamt beteende kan ta tre till fyra månader. Verksamheten har därför bedömt att de inte haft möjlighet att bedriva så mycket utåtriktat arbete.

Samtalsmottagningen har deltagit i ett pilotprojekt med Kriminalvården för att pröva en ny behandlingsmetod kallad Predov (preventing domestic violence). Programmet har visat sig verkningsfullt och ackrediterades i december. Samtal förs också i styrgruppen för GVI (Group violence intervention – Sluta skjut) om att eventuellt starta ett arbete riktat mot våldsutövare enligt en likartad metod kallad Intimate Partner Violence Intervention. Det skulle i så fall kunna innebära ett mer aktivt arbete med våldsutövarna både inom rättsväsendet och kommunen.

För att kunna förstärka och utveckla det pågående arbetet och med hänsyn till ett eventuellt utökat lagstadgat uppdrag instämmer arbetsmarknads- och socialnämnden i att förstärkningar är nödvändiga. Nämnder anser dock att eventuella förstärkningar på området bör beaktas i den ordinarie budgetberedningen för att ge nämndens verksamhet förutsättningar för planering och långsiktighet i arbetet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser nämndinitiativet yrkande *kommunstyrelsen från anslag till förfogande överför 1 000 000 kronor till arbetsmarknads- och socialnämnden för stöd till initiativ för att bryta våldsmönstret hos förövare som utövar våld i nära relationer*, vara besvarat med det som framkommer av yttrandet.

Barnperspektiv

Kommunen har ansvar för att barn som upplever våld får stöd och skydd utifrån sitt individuella behov. Många kvinnor som söker stöd på kvinnojourer har barn. Inom ramen för sina skyddade boenden har kvinnojourerna stödverksamhet för barnen. Eftersom placeringarna görs av socialtjänsten är barnen också kända av socialtjänsten.

I föreningarnas öppna verksamhet är socialtjänsten inte automatiskt involverad. Jourerna har liksom andra ideella organisationer inte anmälningsplikt avseende barn som far illa. Syftet är att det ska vara lätt att söka hjälp och att utsatta inte ska avstå kontakt för att de är rädda att bli anmälda till socialtjänsten. Jourerna försöker ofta motivera kvinnan att söka hjälp för barnen antingen inom socialtjänsten eller inom annan lämplig verksamhet. De kan också själva ge stöd till barn utan att den andre vårdnadshavaren behöver ge sitt samtycke.

Om mamman inte själv vill söka hjälp hos socialtjänsten – eller anmäla till polisen som då gör orosanmälan – finns det dock en risk för att barnens behov av egen hjälp inte uppmärksammas. Det skiftar mellan jourerna, men alla har inte stödinsatser för barn i den öppna verksamheten. Stödet till barnen sker främst genom mamman. Nämnden menar att det är viktigt att det kan säkras att barnen får den hjälp de har rätt till enligt barnkonventionen och socialtjänstlagen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att ett utökat arbete mot våldsutövarna skulle vara positivt för barn som upplever våld i nära relation. Att hoten och våldet upphör är centralt för att barn ska kunna bearbeta sina trauman och få ett tryggt liv.

Jämställdhetsperspektiv

Jämställdhetspolitikens övergripande mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det sjätte delmålet är *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet*. Ambitionen är både att säkra stöd och skydd till våldsutsatta och att förhindra att våld utövas och upprepas.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att mäns våld mot kvinnor är det främsta samhällsproblemet och anser att yrkandet om utökade medel till kvinnojourerna kan bidra till att fler våldsutsatta kvinnor får stöd. En av jourerna har en ungdomsjour som vänder sig till alla personer upp till 23 år oberoende av könsidentitet, men i övrigt så riktar alla berörda föreningar sig till kvinnor. Nämnden menar att även om män som är våldsutsatta i nära relation inte är ett lika stort problem, så behöver utsatta män få samma möjligheter till hjälp.

Yrkandet om att bryta våldsmönstret hos förövare som utövar våld i nära relationer är könsneutralt och innebär att kommunen kan öka insatserna gentemot såväl manliga som kvinnliga våldsutövare. Det kommer också både våldsutsatta kvinnor och män till del om våldet minskar.

Ekonomiska konsekvenser

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser positivt på en ekonomisk förstärkning från kommunstyrelsen både avseende stöd till ideella kvinnojourer och för att utveckla förvaltningens insatser för våldsutövare. Nämnden bedömer att ett utvecklat arbete med våldsutövare och

kvinnjourernas förebyggande arbete på sikt även kan få en positiv ekonomisk inverkan om det förhindrar att våld uppstår eller upprepas.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att eventuella satsningar på området bör beaktas inom ordinarie budgetberedning, vilket skapar bättre förutsättningar för planering och långsiktighet så väl för nämndens egna verksamheter som för stadens kvinnojourer.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

Helena Nanne (M), Ingrid Gunnarson (M), Farishta Sulaiman (M) och Joacim Ahlqvist (C) reserverar sig muntligen till beslutet.

Simon Enqvist (SD) och Nichlas Gellersten (SD) reserverar sig muntligen till beslutet.